



ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՂԱԳԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՆ ԴԱՂԱԳԱԿԱՆ

Ամեն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգելուած չէ, առաջ 14րդ շրջանի (980 դ. 1899) բաժնորդագրինն է 20 ֆր. կանխիկ:

ԴԴ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 51

1899 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 4
1899 ՅՈՒՆԱՅԻՆ 23 (Հ. Տ.)

ՅԱՐԱՐ

Կը հրատարակուի 12. և 16 ֆր. օրին

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելոյ և հաճախորդին կը հրատարակէ իրեն զրկուած դրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել հրատարակուած ձեռագիրները:

ՅԱՐԱՐ ԴԱՂԱԳԱԿԱՆ

Պարսկաստանի Շահի որդին ի փարիզ և Հայերը. — Հանգուցեալ Նուպար փաշան. — Նամակ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներէն (Նիւ եորք). — Թիւրքիական լուրեր. — Թիւրքիական քաղաքական սահմանադրութիւն վրայ. — Ֆրանսիայի արտաքին քաղաքականութիւնը. — Արտասահմանի լուրեր. — Մանուկներ:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇԱՀԻ ՈՐԴԻՆ Ի ՓԱՐԻԶ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Շահի երկրորդ որդին, Մէլիք Մանսուր Միրզա Շահաբալթաբեան փարիզ եկած լինելը հրատարակած ենք արդէն:

Փարիզի L'Arménie-ին մէջ կը կարդանք որ այնտեղ բնակող թիւրքիացի խումբ մը պատուարժան Հայեր, մեր յարգելի պաշտօնակից Տիար Մինաս Չէրազի առաջնորդութեամբ և Շահաբալթաբեանի խնայողականութեամբ, Վ. զօրավար Արշակ խանի միջոցով, ներկայացնել են Շահաբալթաբեանին, Նորին Կայսերական Բարձրութեան մատուցանելու համար թիւրքիական Հայերի երախտագրական զգացումները, Պարսկաստանի ապստամբ իրենց հայրենակիցները եղած մարդասիրական հիւրընկալութեան համար:

Շահաբալթաբեան զիրենք ընդունել է յունուար 21ին ինչպէս կարգադրուած էր նախապէս: Պատուիրակութեան կողմէն Տիար Մինաս Չէրազ խօսքեր է հետեւեալ ճառը.

«Բարձրապատիւ Տէր, «Սէնի ալիքին վրայ հաստատուած Պարսկաստանի Հայերը փութացին Ձեր Կայսերական Բարձրութեան ներկայացունել իրենց յարգանքներ, կրկնելով իրենց սիրայօթար հաւատարմութեան հաւատարմութիւնը:

Թող թող թիւրքիացի Հայերին ալ մատուցանել Ձեզ այսօր իրենց յարգալիր սիրոյն և ամենախորին երախտագրութեան հարկը:

Այդ երախտագրութեան զգացումը ներշնչած է մեզ այն սիրալիր ընդունելութիւն որ Ձեր օգոստոսեան հօր, Նորին Կայսերական Կառավարութեան Մուղաֆֆէրէն Տիար շահի լուսաւորեալ կառավարութիւնը շնորհեց հազարաւոր Հայերի որոնք գրացի երկրի մը մէջ եղած կոտորածներէն կը փախչէին: Ուսմանիս, քերականութեան երկրի մը, իր սիրտ այն

չափ կարծրացուց որ իր դուռներ փակեց մեր դժբաղդ հայրենակիցներին առջև. իսկ Պարսկաստան, միաշինական երկիր մը, շատ աւելի քաղաքակրթութեամբ վարուեցաւ վստահութեամբ ի մարդասիրութիւն ցոյց տուած եղաւ: Պարսկիները յիշեցին այն կրօնական հալածանքներ որ իրենք ալ կրած են մեր թշնամիներէ. յիշեցին այն կեանք որ Հայերին հետ մէկտեղ անցուցած են ամենահին դարերէ ի վեր և պաշտպանեցին մեր եղբայրներն ոչ միայն Պարսկաստանի մէջ, այլ նախ իսկ թիւրքիայի մէջ:

Այդ վիճանն գործողութեան յիշատակը քանդակուած պիտի մնայ թիւրքիայի բոլոր Հայերի սրտին մէջ: Այս պատճառով, Բարձրապատիւ Տէր, Ձեր Կայսերական Բարձրութեան այստեղ գտնուելու քաղաքականութիւնն օգուտ կը քաղենք աղաչելու համար իրեն որ բարեհաճի իր մեծանուն հօր գահին ոտքը հասցունել Նորին Կայսերական զինափառութեան Մուղաֆֆէրէնտին Շահի թանկագին օրերի պահպանութեան, Կայսերական բոլոր գերդաստանին և իրանի փառքին ու բարգաւաճման համար մեր ամենալեզւ մաղթանքները:

Տիար Չէրազ իր խօսած Քրանսերէն ճառի բնագիրը յանձնել է Ն. Կ. Բ. Շահաբալթաբեանին որ պատասխաններ է պարսկերէն լեզուով, թէ և Քրանսերէն ալ շատ լաւ գիտէ Ն. Կ. Չէրազի խան հայերէնի թարգմաններ է Ն. Կ. Բ. Շահաբալթաբեանին որ հետեւեալն է.

«Իմ երկար ճանքորդութեան միջոցին ամեն տեղ Հայերի հանդիպեցալ և ամեն տեղ ալ Հայերն ամենաեղանակ համակրութիւն ցոյց տուին ինձի: Շնորհակալ եմ անոնց ամենքէն ալ և ամենայն անկեղծութեամբ կըրնամ վստահացունել Ձեզ որ այդ համակրութիւն փոխադարձ է: Իմ պապ, ողբացեալ Նասրէտէին Շահը, կը սիրէր Հայերը. հայրս, Մուղաֆֆէրէն Տիար Շահը, կը սիրէ Հայերը. բոլոր եղբայրներս կը սիրեն Հայերը: Իսկ ես Հայերի մէջ մեծցած, անոնց ընդունակութիւններ և հաւատարմութիւն մօտէն ճանչցած եմ, կը սիրեմ զանոնք և կը յարգեմ ամենայն անկեղծութեամբ: Ձեր հայրենակիցները պատահած դժբաղդութիւնները մեզ անտարբեր չթողուցին: Հաւատարմապէս

կը յուսանք որ այդ սարսափելի բաներ չեն կրկնուիր և ձեր դժբաղդ եղբայրներին սիրալիր կերպով կը մաղթենք խաղաղ և բարգաւաճ ապագայ մը: Երբ թիւրքիան հալածուած հազարաւոր Հայեր ապստան մը կը փնտռէին Պարսկաստանի մէջ, մեր կառավարութիւն տեսաւ մը աղբարարութիւններ ընդունեց օսմանեան կառավարութիւնէն, անոնց եղած հիւրընկալութեան նկատմամբ: Հայրս առանց վարանելու պատասխանեց թէ իրանը միշտ հիւրընկալ երկիր մ'է. զած է, բաց ամենքի առջև որոնք հօն ապստան մը կը փնտռեն և թէ Հայերն ալ նմանապէս ընդունուած են: Հետեւապէս պարսկական կառավարութիւնը թողարկեց փախստականներին որ Պարսկաստանի մէջ հաստատուին ինչպէս հօգ և բնակելու գիւղեր տուաւ անոնց:

Շնորհակալ եմ ձեր արտասանած գեղեցիկ խօսքերի համար: Կը խոստանամ Ձեր ուղերձի բնագիրը հաղորդել հօր և անոր գահին ոտքին առջև տարածել Կայսերական տան և պարսիկ ազգին համար ձեր յայտնած իղձերը: Այսօրէն իսկ կրնամ ձեզ վստահացունել այս մէկ բանի վրայ. այսինքն թէ՛ Պարսկաստան պիտի շարունակէ Հայերին ցոյց տալ այն համակրութիւն որի ապացոյցները տուած է արդէն շատ անգամով:

Մէլիք Մանսուր Միրզա Շահաբալթաբեան որ կրկնապէս ընդհանուր կառավարին է, շատ լաւ գիտէ պարսկերէն, արաբերէն և Քրանսերէն. ծանօթ է բնագիրութեան, տարբարութեան և բնական պատմութեան և հետաքրքիր է եւրոպական յառաջիմութեան և գիւտերին: Իր լուսաւոր պատկեր արտաստուած է L'Arménie-ի մէջ: Համակրելի դէմքով և փառահեղ կերպարանքով երիտասարդ մ'է, հազիւ 20 տարեկան:

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱՆ

Ինչպէս արդէն ծանուցած էինք Արմենիայի վերջնական թուով Բարձր. Նուպար փաշայի գաղաղը այս շաբաթի հինգշաբթի օր (փետ. 2) Մարտի 1 բերուելով Բարիդէն, փոխադրուեցաւ Մէսաժըրի «Սաղաթէն» թղթատար շոգենաւը որ նոյն երեկոյն կը մեկնէր դէպի Ալեքսանդրիա:

Տ. Գ. Մարտիան որ նոյն օր երկրաթուղիի կայարանը կը գտնուէր դիմաւորելու և իմանալու համար թէ Նորին վսեմութեան Նուպարեան Պօղոս փաշան ո՞ր հասցին կը լինի ընդունել տեղիս հայ գաղութի ներկայացուցիչները, իմացուց դաղթական նոթեանս որ Պօղոս փաշա իր ընտանիքով եկած է և հանդուցեալ Նուպար փաշայի մարմինը շոգենաւ փոխադրուած, ուր հանգուցեալի վսեմ. որդին, Պօղոս փաշա, պիտի ընդունի հայ գաղթականութիւնը:

Այդ կարգադրութեան համեմատ, Մարտի 1 բնակիչներէն բաւական թիւը լուր Հայեր գնացին «Սաղաթէն» շոգենաւը և խմբովին ներկայացուցան Ն. վ. Պօղոս փաշային: Հայ վաճառականներէն երկուքը, Տիար Յ. Մէլեան և Պարսկաստանի հիւպատոս Տիար Ս. Միրզայեանց, ընդհանուր հայ գաղութիս կողմէն վայելու խօսքերով ցաւակցութեան զգացումներ յայտնեցին այն մեծ կորուստի համար որ Նուպարեան ընտանիքին և փառաւորեան երկրին հետ մէկտեղ ամբողջ հայ ազգին ալ կողբալ երախտագրութեամբ և խորին վշտով: Վսեմ. Պօղոս փաշա իր շնորհակալութիւն յայտնեց տեղիս հայ գաղութի ցոյց տուած զգացումներին համար և ըսաւ թէ շատ գոհ եղած է տեսնելով Մարտի 1 մէջ այսպիսի հայ գաղթականութիւն մը ուր իր կարծածէ աւելի թուով հայ վաճառականներ խումբ մը կը գտնուէ: Տեղիս քահանան մաղթանք մը կարդաց հանգուցեալ Նուպար փաշայի դագաղին վրայ որ զարդարուած էր Մարտի 1 հայ գաղութի կողմէն դրուած թանկագին և շքեղ պսակով մը:

Երեկոյն ժամը 4ին մեկնեցաւ Մարտի 1 «Սաղաթէն» շոգենաւը, իրեն հետ տանելով անշնչացած մարմինն անոր որ իր կենդանութեան ժամանակ իր քաղաքագիրական հանձնարով եղիպոսի յառաջիմական փայլն աւելցուցած և իր ազգի փառք մը եղած էր:

Անդրական կառավարութեան ցանկութեան համեմատ եղիպոս փոխադրուած է մարմինը, եղիպոսի այդ պետական մեծ մարդի վերջին հանգստարանը հոն լինելու համար: Կառավարութեան կարգադրութեան համեմատ, մեծ շքով պիտի կատար.

ուի այնտեղ թաղումը առաջիկայ չորեքշաբթի օր (փետր. 8) : Նոյն օր Մարտիկի և Փարիզի հայ մատուռներին և Մանչեսթրի հայ եկեղեցիներին մէջ յատուկ պատարագ պիտի մատուցուի և հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ննջեցեալին համար : Վսեմ. Պօղոս փաշա Նուպարեանի գաւազնեւրէ մին՝ նոյն օր յատկապէս Մանչեսթրը գտնուելով ներկայ պիտի լինի իր Բարձրապատիւ պապի հոգեհանգըստին համար կատարուած հանդէսին և անկէ պիտի երթայ Վենետիկ, Միւլիթարեանց վարժարանը մտնելով հայերէն լեզուն ուսանելու համար :

Ընդհանրապէս կը խօսուի թէ հանգուցեալ Նուպար փաշան իր տընտեսագիտական ճարտարամտութեամբ և հաշուական հեռատեսութիւններով յաջողած էր ահագին հարստութիւն մը գիշեր ուրմէ 150 միլիոն ֆրանցի ժառանգութիւն մը կը թողու այժմ : Կը լսուի նաեւ թէ իր ժառանգորդների ազգաբաժնէ 3 միլիոնի գումար մը յատկացունել ազգային բարեգործական հաստատութիւնների : Եթէ այդպիսի ապագանք մ'ալ եղած չլինի՝ Նուպարեան Վսեմ. Պօղոս փաշայի ազգապիտան հանրածանօթ ղդացումէն կարելի է շատ բարեբներ աւելակել :

Օրհնեալ լինի անոնց յիշատակը որոնք իրենց մեծութեան և փառքի մէջ չեն մոռնար նաեւ իրենց խեղճ ազգը :

Ն Ա Մ Ա Կ

ԱՄԵՐԻԿԱԿԻ ՄԻՍՏԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԷՆ

Նիւ Եորք, 18 յնր. 99

Ձեյթունի հաւաքականութիւնը

Եւ Անկար Հայոցի Հայոց Լոյս տարաւ
հանդիսը

Անուանալի իրողութիւն մ'է դարձած որ Նիւ Եորքի և չրջակայից հայ գաղթականութիւններուն մէջ Տիարպէրցի մետաքսի ոստայնանկները զօրաւոր տաբը մը դարձած են : Միւլին հաշուով հազիւ թէ 25-10 տալեր կը շահին . 10էն 20 տալեր շաբաթը շահողները հազուագիւտ բացառութիւններ կը կազմեն . ուսկից կարելի է հետեցնել որ, ուրիշ քաղաքացիներու հետ բաղդատմամբ, եթէ աղքատ չեն, անշուշտ որ հարուստ ալ չեն : Միւլին ատեն ոչ ոք կրնայ ուրանալ անոնց ցոյց տուած տաղանդն, մանաւանդ ճարպիկութիւնն ու հանրային շահերու համար ցոյց տուած անմասն եռանդն ու զոհողութիւններն : Միւլին այսօր Նիւ Եորքի մէջ լոյս տեսած և աներևութացած եօթը լրագիրներէն չորսի խմբագիրը Տիարպէրցի է եղած : Միւլին այսօր Նիւ Եորքի և չրջակայից մէջ կազմակերպուած և քայքայուած կամ ցարդ գոյութիւն ունեցող (իմ գիտցածս) տասներկու ընկերութիւններէն իննի հիմնադիր կազմակերպիչները լոկ Տիարպէրցիներ են եղած, մինչ միւս ընկերութեանց հիմնադիրներէն մէկ մասը դարձեալ Տիարպէրցիներ են եղած : Ամերիկայի հայ գաղթականաց անհրաժեշտ

կարեւորութիւն ունեցող դասագիրքերու և ուրիշ առձեռն տետրակներու հեղինակը դարձեալ Տիարպէրցի կը գտնենք : Նմանապէս՝ նոյն և նմա. նորինակ գրքերու հրատարակիչներն Սոյն չըջանալին մէջ նորէն կը գիտենք որ ամենէն ընտիր հայկաբան և բանաստեղծն Տիարպէրցի է : Մասնակի և հանրային մեծ ժողովներու մէջ՝ ամենէն շատ խօսողները, տաք տաք վիճարանողները, կծու քննադատողները, միեւնոյն ատեն սահմանադրական օրէնքներն ու կանոններն աւելի յարգողները Տիարպէրցիներ են : Ազգային, բարեգործական և կրօնական մեծ ու փոքր հանգանակութիւններու, իրենց կարողութենէն վեր չափով (այսինքն գործաւորաց մէջէն մէկ անգամէն 25, 50 և 100 տալեր տալով) մասնակցողները միշտ Տիարպէրցիներ են եղած : Չմոռնաք յիշել նաեւ որ Արմենիայի իբրմ համակիրներն ալ դարձեալ Տիարպէրցիներ են եղած :

Բայց միթէ՞ չէք ներեր ինձ որ աւելացնեմ թէ անցած օր Ուէսթ Հոլոքսի Լոյսին (կաղանդի հանդէս) մէջ տալերնոց քէօֆթէներ կլլողները դարձեալ Տիարպէրցիներ էին :

Այս վերջին դէպքը ինձ առիթ տուաւ տրամախոհելու օրուան խնդիր դարձած Նիւ Եորքի և ներկայ յօդուածս գրելու, ահամայ զգալով թրքական հանրածանօթ առածի մը ճշմարտութիւնը թէ «Շարապտան տէմնի սիրքէ քէսքին օլուր» (Գինիէն դարձած քացախը բարկ կըլլայ) : Միւլինոյն ատեն թող ներուի ինձ որ խնդրեմ Արմենիայի իրջամիտ ընթերցողներէն որ չդարմանան և ոչ ալ յանկարծակիի գան, եթէ օր մ'ալ պատահի որ լսեն թէ ժողովրդի ազգապիտան ղդացումները չարաչար գործածող մը երևան եղած է, շատ ճարպիկ կերպով և ինչպէս ամենէն տաք ազգասէրները, նոյնպէս և այդ նուազապէսէրը դարձեալ Տիարպէրցիներէն է :

Անցած օր ինչպատ Ձեյթունի կաղանդի հանդէս մը տեղի կունենար Նոր Տիարպէրցիի (Ուէսթ Հոլոքսի) մէջ : Գինեման մը ետեւ, սրահի մը մէջ, որ ոչնուազ ամերիկեան գինեման մը կերպարանքն ունէր, կրկնավերարկունները վրանին հագած, զլխարկներն ի գլուխ, խառնիխառն աթոռներու վրայ բազմած էին, մեծ մասամբ Տիարպէրցի, ամբոխ մը, որոց մէկ մասը հանդերձ իրենց ընտանիքներով և զաւակներով : Այդ կուգէր հաւատալ թէ այս միեւնոյն Տիարպէրցիներն էին, որոնք իրենց մաքուր ու կոկիկ հագուստներով, քաղաքավարի խօսակցութիւններով ու ճապուկ ձեւերով ուրիշ տեղեր մաքուրութեան, ճաշակի և քաղաքավարութեան տիպար կը հանդիսանային : Ծխախոտի թանձր ծուխը զբաւած էին մաքուր օդի տեղերը : Յրահին մէջտեղ մը գեղեցիկներով շեցուն սեղան մը կը բարձրանար : Յրահին մէկ կողմը գալիս լոկ պղպլուն փրփուրն էր որ կը նախագահէր բազմապաշտ ուղեղներուն վրայ միւս կողմը՝ Բագոսի նուիրակ ցըլին, իւր հնչակեան (կարմիր) փայլուն պղպլակներով, իւր տիրոջ յեր-

կրպագութիւն կը հրաւիրէր այս բարեպաշտ ժողովուրդը, մինչ գարնջի տաճարն ևս զարդարուած էր Տիարպէրցիաց համեղ քէօֆթէներով, շաքարիչներով (տեսակ մը շաքարախառն ուտելիք) և ուրիշ ուտելիքներով, որոնք անշուշտ որ Շարաի նախանձը կը շարժէին : Հանդէսի բանախօսական և երգերու մասը շատ կարճ տևեց, որով մէջ սովորականէն աւելի ուշագրաւ բան մը չգտնելով, զանց կընեմ անոր նկարագրութիւնը, բացի նախագահի բացման ճառի մէկ նախագասութենէն, որ իմ ներկայ տրամախոհութեանս բանալին դարձաւ և զոր պիտի տարբարուեմ ի ստորեւ : Բանախօսութիւններէն վերջ, հակառակ կարգադիր մասնախմբի հաճութեան, «Տիարպէր» Տիար խմբագիրը ստանձնեց քէօֆթէ մը մէկ տալերի ծախելու դերը, զինի խմցունելով ինքզինքէն դուրս ելած ժողովուրդին : Նախագահն, որ դաշնակցականաց Ամերիկայի երկրորդ կամ տեղակալ պատուիրակ, այցելու հանրախոս ներաւի և երբեմն ալ «Տիարպէր» երկրորդ խմբագիրն էր, ի միջի այլոց ըսաւ. «Միւլին այսօր Ձեյթուն երբ և իցէ իւր ափը բացած, ձեռք պարզեց մեզ, միշտ մեզմէ կապարեայ գնդակ և վառօդ մուրաց, բայց երբէք հաց այժմ իւր ձեռքը պարզած՝ հաց կը մուրայ և ոչ գնդակ. հաց տանք որ ապրելով ապագային կարողանայ զէնք գործածել » : (Պէտք է գիտնալ որ այս հանդէսը ինչպատ Ձեյթունի էր կարգադրուած) :

Այս նախագասութենէն անշուշտ ամեն մարդ այն համոզումն ունեցաւ որ Ձեյթուն «Տիարպէր» զիմելով օգնութիւն խնդրած է սովէ չմեռնելու համար . բան մը որ ճշմարտութենէ իսպառ հետի է և որը «Տիարպէր» շարաչար շահագործեց, իւր փառասիրական ձգտումները յաջողեցնելու համար : Միւս կողմանէ դիտեցէ՛ք, ժողովուրդը ո՛րքան ոչխարամիտ է :

Քանի մ'ամիսներ առաջ «Տիարպէր» հրատարակեց որ Ձեյթուն անօթի է և թէ ինք ստանձնած է հանգանակութիւն մը բանաւ : Անշուշտ պէտք է որ Ձեյթուն սովամահ չըլլայ . ոչ որովհետեւ կրիկիոյ Ձեյթունն է, այլ որովհետեւ Ձեյթունցիները Հայ են . և ես ի օրտէ կը ցանկայի որ ոչ միայն Ձեյթուն բաւականաչափ նպաստ մը ստանար, այլ և կոտորածէն ազատուող ամեն քաղաք և գիւղ : Բայց խնդիրը հոն է թէ առաջին Ձեյթունցիները իրօք սովի մէջ են . երկրորդ՝ Ձեյթունցիները իրօք ուղղակի կամ անուղղակի դիմած են «Տիարպէր»ին հաց մուրալու համար . երրորդ՝ այս պահուս որ մեր անցեալ սխալները կողքուրդ և նաղարէկը դժոխոց օտտանայէն աւելի վար կուգնէր համարիլ, խելացութիւնն է դրօշակեանի երկրորդ օղան «Տիարպէր»ի միջոցով հանգանակութիւն ընել և Ձեյթուն շերտկել :

Առաջին հարցման կը պատասխանենք թէ, լրագիրներէ առաջնուստ ընտրուած համաձայն, այո՛, Ձեյթուն լաւբերդի և կոտորածի հետեանքէն

տառապող ուրիշ հայկական գաւառներու պէս սովամահ վիճակի մէջ է : Երկրորդ հարցման կը պատասխանենք թէ Ձեյթուն ցայսօր ոչ կապարեայ գնդակ ու վառօդ և ոչ հաց մուրացած է «Տիարպէր»էն : Գուցէ այժմ շատեր հետաքրքրուին թէ հապա ի՞նչպէս «Տիարպէր» եղաւ այս հանգանակութեան ձեռնարկողը : Ահա եղելութիւնը, զոր ինձ պատմեց կղերական մը, որ «Տիարպէր»ի խմբակի գրէթէ մէկ երրորդը կը կազմէ : Անցեալ աշնան Երզնկայի մէջ տեղի ունեցաւ հնչակեան համաժողով, որուն Պօսթոնի հնչակեաններէն իբր ներկայացուցիչ գնաց Պոսթոնէն Հայ մը . սա համաժողովին մէջ լսելով Ձեյթունի մասին և նկատելով որ հնչակեաններուն Ձեյթունի անունով նորէն հանգանակութիւն բանալը անյարմար է հիմա, կը դիմէ նամակով մը «Տիարպէր»ին . «Տիարպէր» որ շատ վարպետ է այսպիսի առիթներէ օգուտ քաղելու մէջ, մէկ կողմէն ինքզինքն ինչպէս գաց մէջ սփռուած իւր հնչակեան բաժանորդներուն մի ցանկութիւնը շոյելու համար, միւս կողմանէ ալ ժողովրդական թերթ մը լինելու ցանկութեամբ ձեռք առաւ խնդիրը և ա, մին կերպով վարագործեց հնչակեան դարձուած մը լինելը և յաջողեցաւ իւր փառասիրութեանց մէջ, ինքնին հնչակեաններուն գործիք դառնալով և Ձեյթունի սուրբ անուան տակ իրեն ևս գործիք դարձնելով ժողովրդէն մեծ մաս մը : Դալով երրորդ հարցման՝ ես կը հաւատամ թէ աշխարհի մէջ ոչինչ այնքան ազնիւ, նուիրական վեհ ու առաքինի է քան իւր երբոր կամ նմանոյն օգնելու մէջ պարտաճանաչ դառնալը : Ձեյթունցոց համար նպաստ մը հաւաքելը լաւ բան էր . բայց ինչո՞ւ համար առանց մեր ազգային պատրիարքարանին դիմելու : Իբրեւ է որ ամեն ազգ իւր ներկայացուցիչի միջոցաւ դրամ կը ցըրուէր Հայաստանի ներկոց, որպէսզի իւր ազգի ազդեցութիւնը զգացնէ . բայց մենք ի՞նչ պատճառներ ունէինք պատրիարքարանին չլստահելով, մեր հայ ազգի և Հայոց պատրիարքարանի վարկը ձգելու Ձեյթունցոց առջի և Հալէպի հիւպատոսի մը ազդեցութիւնը աճեցնելու մեր դրամով : Թո՛ղ ամենքն ալ պոռան որքան որ կուգնէ թէ «քաղաքագէտ ըլլանք, անցեալէն խրատուելով ապագային մէջ սխալքայլ չառնենք», մենք ունինք «Տիարպէր»ին, Ամերիկայի Հայոց «Եւրօ ճըրնըլ»ը, որ պատրաստ է քաղաքագիտական մեծ քայլ մ'առնելու, երբեմն հնչակեաններուն ստորակ դառնալու, ինչպէս երբեմն դրօշակեաններուն էր և այդ բոլորի յաջողութեան համար պատրաստ է ժողովրդի գիտովութենէն օգուտ քաղել և մէկ քէօֆթէն մէկ տալերի (5 ֆր.) ծախել անոնց, յօգուտ Ձեյթունի . հոգ չէ թէ մէկ օրուան մէջ ինչպատ Ձեյթունի 15-17 տալեր ծախողը յաջորդ շաբաթու ինչպատ իւր ընտանեաց ծախսելու 25 սէնթի կարօտ կը մնայ կեցցէ՛ «Տիարպէր»ին, կեցցէ՛ն հնչակեանք, կեցցէ՛

քէօթթէ. հապա չկեցցե՞ն և այդ
բան քաջաբերող Տիար պէքերցիք :
ՏԻԳՐԱՆ

ԹԻԻՐԲԵՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ.պօլսէն կը հեռագրեն «Յրանք-
Ֆուրթըր Չայթունկ» արձանական
լրագրին թէ Աւստրիական զինուորի
գեներալ Գալիչէ կոմսը կիսապաշտո-
նապէս իմացուցեր է Բ. Դրան թէ ա-
ւստրիական զինուորական կառավարութիւն-
նը բացարձակապէս պիտի հակառակի
արևելեան երկաթուղիները պատանդի
(séquestre) տակ առնելուն որը մտա-
դիր է անել թիւրքիս եթէ Պուլկա-
րիս գրաւէ այդ երկաթուղիները այն
մասը որ կը գտնուի Արևելեան Ռումէ-
լի մէջ :

ԹԻԻՐԲԵՒԱՆ ՊԱՐՍԻԱՆԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳԻՏԻՆ ՎՐԱՅ

Կ. պօլսէն կը գրեն Պուտաբէշթի
Revue d'Orient լրագրին .

«Թիւրքացարկական սահմանա-
գիծները այնչափ ծանրաբեկ են որ
պահանջու և հոն ծագած դէպքերի
կրկնութիւնն արգելելու համար, օս-
մանեան կառավարութիւնը որոշեց
պատշաճ թուով զինուորական պահա-
կանոցներ շինել սահմանագիծի զա-
նազան կարևոր կէտերին վրայ : Այդ
կայարանները մէջ կանոնաւոր դօրա-
բանակէն զօրքեր պիտի կենան : Եւ-
նութեան աշխատութիւններն արգէն
սկսած են»

ՅՐԱՆՍԱԿ

ԱՐՏԱՍՏԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երեսփոխանական ժողով
Գոռնուր 23ի (ըշ.) Ախտը
(Եար. 50րդ բաժնի և վերջ)

S. Slepianի ճառը

Տ. Տէլքաւս, արտաքին գործերի
նախարարը, ըսաւ թէ իր հանած
Դեղին Գիրքերի մէջ երեսփոխաննե-
րը տեսած կը լինին թէ մեր դիւանա-
դիտութիւն գործունեայ կերպով աշ-
խատած է Յրանսաի ընդհանուր և
տեղական շահերի տեսակէտովը : Երբ
Երեսփոխանական ժողովն արձակուրդ
ունեցաւ, պատերազմը հրատարակ-
ուած էր Պալսիսի և Միացեալ Նա-
հանգներին միջև. պատերազմիկներէ
մին երբ հասկցաւ թէ անհաւասար
կռիւ մը զարկեցունելու վայրկեանը
հասած էր, զիմով ըրաւ Յրանսաի
Միացեալական երկրի մը կողմէն ֆը-
րանսական Հանրապետութեան ցոյց
տրուած այդ վստահութիւն կապա-
ցուցանէ թէ Յրանսա երկիր մ'է որի
բարեկամութիւնը կը փնտռուի : Յը-
րանսա ընդունեց այդ պաշտօն որի
հետեանքն եղաւ խաղաղութեան ստու-
րագրութիւնը : (Ետտ ըսաւ, ըստ ըսաւ)

Խաղաղութեան սկզբնական պայ-
մանները հապիւ թէ ստորագրուած
էին երբ Մուրաթիէֆեան շրջաբերա-
կանը կը ներկայանար աշխարհի և ա-
մենքն ալ յարգանքով ողջունեցին
ընդհանուր վերջնականութեան խնդրին
այն ամենահամեստ առաջարկի վրայ

որ կը ձգտի չափ մը դնել սպառազի-
նութիւններն աւելցունելու : Յրանսա
նախապէս իր համակրութիւն յայտ-
նած էր Նիքոլա կայսրի ցանկութեան
որովհետեւ գիտէր թէ իրմէ այնպիսի
բան մը լինելուի որ զինք թէ' անց-
եալին և թէ' ապագային մէջ փոքրը-
կացունելու հանգամանք մ'ունենայ,
իր հաւանութիւն տուաւ այդ շրջաբե-
րականի : (Ծախանարտաքինները)

Այդ միջոցին, քրիստոնեայներին
վրայ մեր ունեցած թեւակութեան
իրաւունքը խրամադուր չանք մը կը
լինէր. բայց Երկրեցիկին գլուխը հան-
գիստաւոր կերպով յայտարարեց թէ
Յրանսաի առանձնաշնորհումը պակ-
սեցունելու բնութիւն ունեցող բան մը
չպիտի ընէ : (Ծախանարտաքինները)

Արեւելք ուրիշ խնդիրներով ալ
Եւրոպայի զբաղումներն նիւթ տուած
էր : Կրէտական խնդիրը վերստին
վտանգաւոր սաստկութիւն մը ստա-
ցած էր. մեծ տէրութիւնները տեսնա-
ն որ իրենց աշխատանքը դարապ հա-
նելու ծրագրի մը առջև կը գտնուին և
պարտաւորեցան ազգու որոշում մը
ընել : Դուռը համաձայնեցաւ իր գոր-
քեր կանչելու և թիւրքական վերջին
զօրքն ալ հեռացած է Կրէտէի հողէն :
Կղզիին նախկին վարչութեան տեղ
նոր վարչութիւն մը կազմուեցաւ և
այն վարչական իրաւունքներ որոնք
ծովականներին յանձնուած էին, Ռու-
սիայի և Յրանսաի առաջարկութեամբ
տրուեցան Յունաստանի Եւրկիոս իշ-
խանին : (Ծախանարտաքինները) Այ-
սուհետեւ քրիստոնեայներն ու մահմե-
տականները միեւնոյն իրաւունքներ
պիտի վայելեն Կրէտէի մէջ : Ժողովը
կը գնահատէ անշուշտ թէ կառավա-
րութիւնը Կրէտէի խնդրին մէջ իր
այդ նախաձեռնութեամբ աշխատած է
Եւրոպայի խաղաղութեան պահպան-
մանը : (Ծախանարտաքինները)

Յաջոտաի մասին շատ գրուեցաւ :
Կառավարութիւնը այնպիսի հակասա-
կան դիրքերի մէջ ներկայացուցին ո-
րոնք երբեք իր մտքէ անցուցած չէր :
Նոյն իսկ առաջին ժամէն սկսան անի-
րագործելի որոշումներ պահանջել
կառավարութենէն. բայց շուտով թո-
ղուցին որ կառավարութիւնն իր գոր-
ծը առաջ տանի և միութիւն եղաւ :
(Ծախանարտաքինները)

Խաղաղութիւնը գրաւման հետեւալ օրը
կառավարութիւնը չէր գիտեր դեռ
թէ Մարշան ո՞ր կը գտնուի կառա-
վարութիւնը պէտք էր ունէ կերպով
արգելէր որ Մարշանի և Յնգիլիայի
ընդմիջումը ընդհանուր մը չպատահի :
և այդպէս ալ ըրաւ : Յնգիլիա կը պըն-
դէ թէ Նիկոսի հովիտը Յնգիլիայի ազ-
գեցութեան շրջանակին մէջ կը գտն-
ուի : Եթէ իր այդ ըսածը ընդունելի
համարուէր, Յրանսա Մարշան հրա-
մանատարը Նիկոսի վրայ զրկելովը
Յնգիլիայի հետ կառուի մտած պիտի լի-
նէր : Յրանսա ազգու կերպով բողո-
քեց այդպիսի մտածման մը դէմ :

Մարշանի առաջարկութիւնը Յնգիլիայի
դէմ ոչ-բարեկամական գործողութիւն
մը չէր : Ճշմարտութիւնն այս է որ
Յրանսական կառավարութիւնը հին
ծրագրի մը գործադրութիւնը շարու-

նակելով 1896ին, Մարշան հրամանա-
տարը Լիթթար կառավարչի հրամա-
նին տակ զրկեց : 1893ին, առանց ունէ
մէկի իրաւունքին դաշելու, Յրանսա
կրնար Ուլաանկիի մեր ստացուածնե-
րին համար դէպի Նիկոս ճանաչմը
բանալու փորձն ընել : Այդ միջոցին
Պուտանը կորսուած էր Երկրպետի
համար և ատոր ապացոյց մ'է այս որ
Յնգիլիա իր սեփական հաշուի համար
կը գրաւէր հասարակածային նահան-
գը :

Ուրեմն Մարշանի առաջարկութիւնը
պէտք է համարել 1893ին սկսուած
գործ մը. բայց Յաջոտան 1893ին
փնտռել սկսուած բնական ճանաչմի
հակառակէս այդ խնդրի լուծման հա-
մար կառավարութեան տուած որո-
շումն ալ այն էր ինչ որ առողջ դա-
տողութիւնը կը թելադրէր : Պատուի
խնդիր չէ դրուած մէջտեղ վաճառի
անգլիական կառավարութիւնը զգու-
շացած է ունէ այնպիսի գործ ընելէ,
ունէ այնպիսի խօսք ըսելէ որ Յաջոտան
մեր թողուլ հեռանալը անկարելի
դարձունէր : (Ծախանարտաքինները)

Ներկայ նախարարութեան իր երկ-
րի մատուցած ժամանակակից ծա-
ռայութիւնն այս եղաւ որ արգելեց
կռիւ մը որ երկու երկրներին համար
ալ մեծ աղէտ մը պիտի դառնար :
(Ծախանարտաքինները) Յրանսա այ-
սօր, ինչպէս և երէկ, միշտ հանդարտ
և միշտ վեհ, պատրաստ կը կենայ ա-
մեն բան քննելու, ամեն բանի վրայ
վիճելու, իր իրաւունքէ զատ բան մը
չպահանջելու կամքով. բայց միևնոյն
ժամանակ այն գիտակցութեամբ թէ
ոչ մէկի մը կամքէն կախուած է ինքը :
(Ծախանարտաքինները)

Բնմէն ժողովին խօսող նախարարն
արտաքին գործերի վարչութեան մէջ
երբեք մտքէն հանած չէ թէ ինք կը
ներկայացունէ այն ինչ որ կամպէթ-
թա անուանած էր աշխարհի բարո-
յական ամենաբարձր անձնաւորու-
թիւնը : Հարկը կը պահանջէ աշա-
լուրջ, լուսամիտ քաղաքականութիւն
մ'ունենալ, որ նպատակին հասնելու
համար միջոցներին վրայ երկարօրէն
կը մտածէ, որ Յրանսաի ոչ ջանքերը
և ոչ ալ ոյժերը կը վատնէ ու կը սպա-
ռէ : Ահա այդ քաղաքականութիւնն է
որին կը հետեւի կառավարութիւնը
խորհրդարանի աջակցութեամբ :
(Ուշագիտ ծախանարտաքինները)

ԱՐՏԱՍՏԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Եւրոպական բոլոր տէրութիւններն ալ
համաձայնած են Նիկոսիոյ խառն դա-
տարաների իրաւասութիւնը մէկ տարի
ալ երկարաձգելու, այս փետրուար ամսի
մէկէն սկսած :

Վալինկոնէն կը հաղորդեն «Թրի-
պիս» լրագրին թէ Վուպայի ապստամ-
բապետներն Մաքսիմ Կոմէց 60 միլիոն
տոլարի մօտ պահանջեց իր ամերիկեան
կառավարութենէն, իր զօրքերի վճարե-
լու համար. եթէ այդ դրամ չտրուի ի-
րեն, իր հրամանի տակ գտնուող Վու-
պայի զօրքերը չպիտի արձակէ : Կոմէց
կը մերժէ այն առաջարկ որ անկէ առաջ
եղած էր. 3 միլիոն տոլար բաժնելու հա-
մար 39,000 Վուպայիներին որոնք դեռ
զենքի տակ կը գտնուին :

— Հաւանաէն փետր. 1ին ամերիկեան
լրագիրներին տրուած հեռագիր մը կի-
մացունէ թէ Վուպայի բոլոր սպայները
մերժած լինելով զուգայեան զօրաբանա-
կի արձակման համար Միացեալ Նահա-
նգի ըրած 3 միլիոն տոլարի առաջարկը,
ամերիկեան կառավարութիւնն որոշեց
աւելի մեծ գումար մը տալ, մինչև իսկ
15 միլիոն տոլար եթէ հարկ լինի. բայց
ինչ գումար ալ որ տրուի, Վուպա կը զ-
գի հաշուին պիտի անցունեն Ամերիկա-
ցիները և յետոյ անոր հասոյթներէն պի-
տի առնեն : Վուպայիները գիտեն որ
այդպիսի կարգադրութեան մը հետեւան-
քը այն պիտի լինի որ Ամերիկացիները
պիտի երկարաձգեն իրենց գրաւումը.
բայց կերակ թէ Վուպայիներն այնչափ
մեծ փափաք ունին իրենց զօրքերի ար-
ձակումը տեսնելու, որ ամերիկեան կա-
ռավարութիւնն իրենց այդ փափաքի գի-
շանելով, իրենց հետ բանակցութիւն պիտի
ընէ ատոր համար :

— Փիլիպպին կղզիներէն Մատրիտ
զրկուած հեռագիրները կիմացունեն թէ
Նիկոսի կղզիին մէջ գերի գտնուող սպա-
նիացի զօրքերն ու սպայները արձակ-
ուեր են : Նուաղուս կիմացունէ իրեն
տակաւին որ Իւո-Իւո կղզիի սպանիացի
գերիներն ալ արձակուին :

— Ամերիկեան լրագիրները կիմացու-
նեն որ սպանա-ամերիկեան խաղաղական
դաշնագրի վաւերացման դէմ Մերակոյտ
ժողովին մէջ եղած հակառակութիւնն
այն աստիճան վշտացուցեր է նախագահ
Մաք Քլինկին որ առողջութիւնը վնաս-
ուեր է : Միւս կողմէ ալ Տ. Մաք Քլինկի
քարտուղարը կը յայտարարէ եղբր թէ Տ.
Նախագահը պատերազմի միջոցին և ան-
կէ ի վեր ունեցած չարաչար աշխատանք-
ներէն շատ յոգնած լինելով, հանգստու-
թեան պէտք ունի :

Վալինկոնէն փետր. 1ին տրուած
հեռագիր մ'ալ կիմացունէ որ Մերակոյտի
արտաքին գործերի յանձնաժողովը որո-
շեց իր խաղաղական դաշնագրի վաւերաց-
ման համար եղած զանազան առաջարկ-
ներին չհակառակիլ այսուհետեւ :

— Միացեալ Նահանգներին Երեսփոխա-
նական ժողովը յնր. 31ի նստին մէջ ըն-
դունեց այն օրինագիծ որով կարելի պի-
տի լինի կանոնաւոր զօրքերի թիւը
100,000ի բարձրացունելու :

— Պուլկարիայի նախարարական փոփո-
խութեան առթիւ հետեւեալը գրած է
«Նայէ Բրէսէ» վիշնակաւ լրագիրը.
«Եւրոպայի ուղեց բաժնեւոր Տ. Սթոյլոֆէն
որովհետեւ Սթոյլոֆ կը խորհէր որ եթէ
սուլթանը մինչև փետր. 1 չվաւերացունէ
երկաթուղիների պայմանագիրը, ալ հարկ
չհամարի անոր վաւերացումը. մինչդեռ
իշխանը չէր ուզեր այդպէս յանկարծակի
գահալիժել գործերը և ցրտացունել
Թիւրքիայի յարաբերութիւնները : Իսկ
Աւստրիա և Իտալիա, որոնք այսօր հա-
մաձայն են այս կէտի վրայ, կը պահանջ-
են պուլկարիայի կառավարութենէն որ աշ-
խատի հանդարտութիւնը պահպանել
Պալաններին մէջ և զգուշանայ վիճի
բռնուելէ Թիւրքիայի հետ»

— Պուլկարիայի Մարի Լուիզ իշխա-
նուհի թաղման հանգիստը պիտի կա-
տարուի առաջիկայ երեքշաբթի օր (յնր.
26/7 փետր.) : Հանգուցեալը 26 տարե-
կան էր դեռ : Երբ թողու 2 օր և 2 աղ-
ջիկ դաւակ, նորածինով մէկտեղ :

— Յնգիլիական լրագիրները գրածին
նայելով, Կրէտէի մէջ լուր տարածեցին
եղբր որ եթէ Նորիկոս իշխանը Բանտիս
այցելէ, իր կենսք վտանգի պիտի են-
թարկէ, իրեն դէմ գաւազութիւն պատ-
րաստուած է այնտեղ : Բայց Բանտիս մէջ
ծրձաղաչարժ կը քսեն այդ զրոյց որի
նպատակն է ազգել Նորիկոս իշխանին
վրայ որ Բանտիս այցելելու մտադրու-
թենէն յետ կենայ, սակայն Նորիկոս իշ-

խան շատ նշանակութիւն չտար այդպիսի գործերի և իր մտադրութիւն փոխած չէ բնաւ :

— Այսպէս կառավարութիւնը փրկագան կողմերի Սամոա կղզիին մէջ ալմանացի պաշտօնեայների ունեցած վարմունքին նկատմամբ վստահացուց Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների կառավարութեան որ քննութիւն պիտի բանայ և պաշտօնական պիտի ընէ այդ պաշտօնեայներ եթէ հաստատուի որ Պերլինի պայմանագիրը բռնաբարած են ասոնք : Ամերիկեան կառավարութիւնը պէտք եղած պայմանաժամը տուաւ քննութիւնը կատարելու համար :

ԲԱՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԵՐՈՒՆԵՐԻ

Այսուհետեւ Արմէնիայի 14րդ շրջանի սկզբէն (1898 օգոստոս) բաժնորդագրութիւն չենք կրնար ընդունել : Ինչպէս ծանուցուած է թերթին հակառակ դրուած «Բաժնորդագրութիւն» բաժնին մէջ, ամսական բաժնորդ կտրելի է գրուել այսուհետեւ Արմէնիային, 1899 յունուար ամսէն և կամ ունէ ամսի սկզբէն, ամիսը 2½ ֆրանք հաշուելու և 1899 մայիս ամսէն անդին չանցնելու պայմանով :

«Արմէնիայի Օժանդակ» եղողներին, վերադարձաւ պայմանի համեմատ իրենց համար ստացած թերթէն դատ, իրենց հասցեով ուրիշի համար քանի թերթ որ ուզեն, կը զրկուի ամսական մէկ ֆրանք միայն բաժնորդագրին վճարուելով : («Արմէնիայի Օժանդակ» կրթական կանոնագիրը անհրաժեշտ կը զրկուի ցանկացողներին) :

Արմէնիայի առաջիկայ 15րդ շրջանին համար բաժնորդագրութիւն այժմէն չընդունուի : այլ ինչպէս մեր սովորութիւն է, այն ատեն միայն բաժնորդագրութիւն կընդունուի յաջորդ շրջանի համար, երբ Արմէնիայի մէջ կը հրատարակուի թէ այդ նոր շրջանի բաժնորդագրութիւնը բացուած է :

Ունէ շրջանի մէջ եղած բաժնորդագրութեան հաշիւը իրեն յաջորդ շրջանի հաշիւին հետ չխառնուի :

ԻՆՍՏԻԹՈՒՆ ԳԱՆՁԱՆԱԿ

ԱՐՄԵՆԻԱ ԼՐԱԳՐԻՆ

Արմէնիայի շրջանի սկզբէն (օգոստոս) բաժնորդ եղած լինել և կանոնին համեմատ իրենց բաժնորդագրին 20 ֆրանքը կանխիկ վճարել փափագողներին մի գիւրդութիւն տուած լինելու համար, ահա մենք ծախու հանած ենք «Խնայողական գանձանակ ԱՐՄԵՆԻԱ լրագրի» :

Ամեն անգամ երբ մարդ գիւրդութիւն ունենայարժաթ 50 սանթիմոնց մը (10 սենթ ամերիկեան = 50 սթոթիմոնք պուլկարական = 50 պանի բուլմանական և այլն) մէկ կողմ դնելու, կը ձգէ այդ խնայողական գանձանակի մէջ, ուր ձգուածը ալ անկարելի է որ դուրս հանուի մինչև որ Արմէնիայի բաժնորդագրին 20 ֆրանքը (40 հատ 50 սանթիմոնց) մէջը լեցուցուի չամբողջանայ : Այդ ժամանակ միայն կրնայ պարագլուի, տակի կողմէն կախարիչը դարձնելով, և պարպուել

էն յետոյ նորէն կրնայ գոցուիլ 20 ֆրանքի մի նոր խնայողութիւն ալ գոյացունելու համար :

Գանձանակը դիւրատար փոքրիկ բան մ'է որ մինչև իսկ գրպանի մէջ կրնայ պահուիլ եթէ ուզուի : Վրան շինուած կայ նաեւ քանակաչափ մը որ գանձանակին մէջ ձգուած դրամները 5 ֆրանքի հասածին պէս, կը սկսի այնուհետեւ ցոյց աւել թէ մէկի գումարը ո՛րչափի հասած է :

«Խնայողական գանձանակ»ի գինն է 2 ֆրանք : Այդ գումար մեզ վճարողին կը զրկենք գանձանակին հետ մէկտեղ մի ստացագիր որի վրայ նշանակուած կը լինի գնողի անունն ու հասցեն : Եթէ ՄԻՆԵՆՈՅՆ ԱՆՁԸ, առանց ուշանալու ժամանակին բաժնորդ գրուելով Արմէնիա լրագրի տարեշրջանի սկզբէն (օգոստոս ամիս), 18 ֆրանքի հետ մէկտեղ յիշեալ ստացագիրը վերադարձունէ Արմէնիայի խմբագրութեան, ամբողջ մէկ շրջանի բաժնորդագրին 20 ֆրանքը վճարած կը համարուի, որով «Խնայողական գանձանակ»ը ձրի կը մնայ իրեն :

ԵԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

Լոյս տեսաւ

ԲԱՅՈՒՆԻ

ԱՐՄԵՆԻԱ

պատմական վեպը

Ա. Բ. Գ. Գիրք

Հեղինակի վերջին պատկերով

Գինն է 7 շիլինգ

Իսկ «Դաւիթ-Բէկ» հատոր Ա, Բ և Գ վերջաբանով և «Կայծեր» հատոր Բ. լիակատար, լոյս պիտի տեսնեն ներկայ տարուայ ընթացքում, որոնց բաժանորդագրութիւնը շարունակուում է : Երկու գրքի միասին բաժանորդագրին է՝ 10 շիլինգ : Իսկ լոյս տեսնելուց յետոյ կարծես 14 շիլինգ :

Զանկացողները թէ՛ Սաւոնիի և թէ՛ Բաֆֆիի միւս երկերի համար, կարող են գիմել այս հասցէին

Mme Raffi

270, Uxbridge Road.

Shepherd's Bush,

London W.

ԵԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

Արմէնիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիրքերը որոնց առջեւ նշանակուած գիներին մէջ հաշուուած է նաեւ զրկելու փոստի ծախքը :

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registré) ստանալ ու գողները պէտք է որ ամեն մէկ ծրարի (մինչև 2 քիլո) համար 25 սանթիմ ապահովագրութեան ծախքը վճարեն :

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՐԻՐԱՄԵՆԱՅ (1794-1894)
ՅՈՐԵԼԻՆԻ ՊԱՅԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւորութեան դարադարձին առթով 1894 թուականին հրատարակուած այս միաձալ գիրքով և լուսատիպ (phototypique) չքնդ պատկերի մեծութիւնն է 50×35 հարիւրորդամէթր և տպուած

է 70×45 հարիւրորդամէթր քարտուի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով : Մէկտեղ գրուած է հայ լրագրութեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն Բէկի. Շմաւոնեանի, պատկերը և բոլորտիքը՝ 1894ին հայերէն լեզուով հրատարակուող բոլոր լրագրերը, անոնց գրէթէ ամենքի խմբագրապետների պատկերներով :

Գինն է 4 ֆրանք, ճանապարհածախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարսկաստանի համար 2 ֆրանք և 50 սանթիմ :

Գրախմբարեւելի Հ. Գ. — Գատմութիւն Հայ լրագրութեան ի սկզբանէ մինչև մեր ժամանակը. Հատոր Ա. 1794-1860 : Մէկ լուսատիպ պատկերով : Գինն է, ճանապարհածախքով մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 սանթիմ :

Վերագրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛ գիրքը կարելի է ստանալ Արմէնիայի խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ զրկելով :

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԵՐ (ՀԱՔԱՐԻԱ ՍԹՈՐԱՆՈՎ)

ՅՐԱՆՈՒՆԵՆԵ ԹԱՐԳԱՆՆԵՑ

ԵՐԵՎԱՆ ԳՈՐԾՈՒԳԱՆԱՆ

1894

Պուլկարի առկաութեան հետ ընտներէ մէկին, Զաքարիա Սթոյա, նովի, որ իր ընդունակութեան շնորհով յաջողեցաւ մի լեռնաբնակ գիւղացի հովուի պարզ վիճակէն հետզհետէ արհեստաւոր, վարժապետ, յեղափոխական գործիչ, խմբագրապետ և վերջապէս ազատ Պուլկարի Ազգային ժողովի նախագահ դառնալ, խիստ հետաքրքրաշարժ կենսագրութիւնն է, ուր ուշադրութեան արժանի տեղեկութիւններ կան նաեւ Պուլկարիան թիւրքի լուծէն ազատելու աշխատող պուլկար հայրենասէր յեղափոխականների գործունէութեանը մասին : Սկիզբը դրուած է նաեւ հեղինակին, Բրոֆֆէտօր Լուի Լըժէի, և թարգմանչին միջեւ եղած թղթակցութիւնը այս գրքի հայերէն թարգմանութեանն առթով :

Հեղինակը շատ իրաւամբ կը գրէ իր յառաջաբանի վերջ թէ «Զարմանք պիտի պատճառէ ինձ եթէ ընթերցողները հետաքրքրութիւնը չարժի պետական մարդ դարձած մի գիւղացիի այս վաւերական պատմութեան վրայ» :

Գինն է փոստի ծախքով մէկտեղ 1 ֆրանք և 40 սանթիմ :

Տարածելու համար մեծ քանակութեամբ առնողներին 25 % զեղչ կը լինի :

(Պարսկաստանի Հայերէն համար 1 ֆրանք է :

ԻՆՏԵՆՍԻՒՆԻՏԻՆՈՒ ՍԵՆՏԻՆԵՐԸ ԼԵՂՈՒԻ
Զօրիակց

ՊԵՏՐՈՍ Թ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Այս գիրքը պատրաստուած է յատկապէս Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց մէջ գտնուող Հայերուն Ամերիկեան Անդրիւնէն լեզուն ամենապարզին

ոճով սովորեցնելու համար : Ինքնուսուցիչը յօրինուած է գերմանական և ամերիկեան մանկավարժական սկզբունքներուն վրայ հիմնուելով, և յարմարուած է մարդակազմութեան ու իմացական փոխադարձութեան նախադրեալ պահանջներուն և Ամերիկայի Հայոց իմացական կարողութիւններուն ու տեղական պահանջներուն : Առաջինն է իր տեսակին մէջ :

Կը բաղկանայ աւելի քան 350 և բնաներէ և կը պարունակէ աւելի քան 3,000 ամենէն շատ գործածուած բառեր : Ամեն բառի առջև դրուած է նոյն բառի ամերիկեան մարտնչական գիրքէն հնչումը և ամերիկեան նշանակութիւնը : Գիտական բառերու առջև աւելցուած են քերականական, պատմական, աշխարհագրական, աստղագիտական, չափաբերական և ընկերաբանական զանազան ծանօթութիւններ : Գինն է 10 ֆրանք (2 տոլար) : Մարտէյի մէջ : Մարտէյէն դուրս զրկուելու համար 10 ֆր. և 80 սանթիմ :

— ԳԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ. (Շատկապէս պատրաստուած Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց Հայ դպրականներուն կեանքի, ժամանակի և դրամի խնայողութիւն ընել տալու հարկ եղած գիւրդութիւններն ընծա. յելու համար) : Աշխատասիրեաց Պետրոս Թ. Պետրոսեան. Տպագր. Նիւ Եորք, Էլիսա Խալա և ընկ. 1897 : Ամերիկա գնացող Հայերին և կամ արդէն հոն գտնուողներին համար շատ կարեւոր գիրք է : Գինն է 1 ֆրանք և 25 սանթիմ :

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՏՈՆ ՀԱՅՈՑ ԿԵՆՏՐՈՆ ԱՆՈՒՆԵՐԸ ԵՒ ԻՐԱՆԻ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՐԻԳ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը ներկայացունէ ընտանեկան ախուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թիւնարոյական մի հայր իւրապետական, ուր զարթոնքով որչա՞փ չարիքների պատճառ դարձած է և վերջի վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ : Գին 1 ֆրանք, (75 սանթիմ) :

Արտօսը Հայաստանի կամ Զե. զեկադիր Բալուայ, Բարբերդու, Զարսանճադէ, Զապաղուրի և Երզնկայու : Շաւիւրած ըստ ինդրա, նաց ազգասիրաց «Խիզան գաւառ» : Աշխատասիրեաց Պոդոս Ծ. Վ. Նա. քանեաւ : 2 ֆրանք :

ՅԵՐԵՎԱՆ—ԻՄՔԱԳԻՐ
Մ. ԳՐԾՈՒԳԱՆԱՆ

ՄԱՐՏԵԼ
Հայերէն տպարան Մ. Գորբուպետի
Le Gérant : François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Midi
Quai Canal, 9